

תיקוני עירובין

גליון שאלות הלכתיות

המתחדשות מידי שבוע בבדיקת העירובים השכונתיים

גליון מס' 373
אלול תשפ"ג

מוקד העירובין
בארץ הקודש
054-84-833-20

עירובין למעשה
עיון | שימוש | כשרות

עם שאלות מעשיות, שכל אחד יכתוב את התשובות בכתב, וירכוש את הלימוד בצורה ברורה בין עשרות המשיבים נערכה הגרלה על משחקי עירובין שיצאו לאור ע"י מוקד העירובין.

לאחר מכן שולב גם סיור בשדות המושב "בית חלקיה" שאירח אותנו בשמחה רבה. מאות האברכים כתנו רגליהם בעפר, כדי לראות מקרוב מה הדין של כל עמוד או לחי, ומה הבעיה כשיש ערימת עפר גדולה תחת החוט. כמול' הדגים איך מחדדים תל המתלקט, ואיך קושרים בזמנינו את חוטי העירוב לקראת ערב התאספו כולם בחצר בית המדרש, וביחד עשינו אימון מעשי להקים עירוב מאולתר לחצר הסמוכה, עם קשירת חוטים והעמדת לחיים. יחד עם הערכה החדשה

סאות משתתפים בסיור בבית חלקיה, מדינת הנגב

שהומצאה בשנה האחרונה המשמשת להקמת עירוב זמני בצורה עצמאית עם חשיכה נפרדו כל אחד לדרכו עם מטען עצום של ידיעות ברורות בהלכות הכי מורכבות מאות המשתתפים מסרו תודה עמוקה והרגישו את החיבור העצום לקיום ההלכה ולשמירת השבת גם בהלכות הוצאה.

עשרות עירובים הוקמו בנימינים ע"י המשתתפים בשיעורים
במשך ימי בין הזמנים, היו מבין השואלים שהתקשרו למענה הטלפוני לקבל סיוע והדרכה בעשיית עירוב, וצינו שהם עושים עירוב לחצר של

עשית עירובים בנימינים בסמיכות רבה

הצימר על פי ההלכות שהם למדו ביום העיון הזה. ובכך נוספו עוד עשרות ומאות יהודים ששמרו שבת בהידור בהיותם ברחבי הארץ בתקופה זו, ובעז"ה גם בהמשך החיים.

מתוך מאות השאלות שהגיעו נביא שאלה אחת שיש בה גם חידוש מעניין. משפחה ששכרה יילה גדולה במקום שאין עירוב כשר, התקשרה לשאול האם יכולים לעשות עירוב לכל מרחב הדשא שסביב ליילה. אמרנו לשואל שאם אין גדר מסתבר שלא יוכל לעשות עירוב, זה דבר קשה לעשות צורות

הפתח לשטח פתוח, ובפרט שהוא כבר הגיע לשם בלי להביא איתו ציוד מתאים. השואל התעקש להתיר את המקום ואמר שיש גדר קטנה בצד אחד, וגם שיפוע בדשא לכיוון הכביש, ומתוך חקירה קצרה היה ברור שאין שום חיבור מהגדר להמשך, וגם השיפוע אינו בדרגת תל המתלקט. [והתרברר שגם גובה הגדר פחות מ"י טפחים]. השבנו לו שאין אפשרות להתיר את החצר הגדולה, ועליו להשאיר את כל החפצים בבית, ולא להזיז בחצר אפילו כסא וכדומה [יותר מדי אמות שהם כשני מטרים בלבד].

מרבסת עם פתח קטן ומגוון הלכות, ובגדר קרן זווית
לאחר שקיבל את פסק הדין ששאל יוכל לטלטל בחצר, הוסיף לשאול האם לפחות במרבסת שבקומת קרקע מותר לטלטל, כיון שהיא סגורה מכל הכיוונים ויש רק פתח אחד ברוחב מטר אחד. והנה למרות שנראה פשוט שמוותר, כי הרי העומד מרובה

המרבסת עם פתח קרן זווית, ויש מקשה למרבסת

מהפרוץ, בכל זאת בעירובין יש הרבה הלכות ויש לשים לב ולהתבונן בכל שאלה כראוי. מתוך חקירת הפרטים, הוא שלח תמונה של המרבסת, ואז התברר שהפתח הוא בקרן זווית, ואין אומרים עומד מרובה בקרן זווית (ש"ע סי' ש"א ס"ב). במקרה זה לא היה בפתח דין צורת הפתח, למרות שיש שני עמודים עם תקרה, כי הקרש ששוכב למעלה לא היה מעל העמודים, והתקרה ג"כ אינה כשרה לשמש משקוף [לדעת

המענה העצום שניתן בימי בין הזמנים ללא הפסקה

בסייעתא דשמיא עברנו את תקופת בין הזמנים, תקופה עמוסה במיוחד בנתינת מענה לציבור בעניני עירוב בזמן שכל משפחה מתנתקת מהמחויבות שלה בקהילה ובשכונה, ונוסעת לעיר רחוקה בצפון או לישוב בלתי נודע, לכמה ימים של שקט נפשי, דוקא בזמנים האלו מוקד העירוב לא יכול לקחות הפוגה, אלא עומד ומתייצב יותר שעות בתפקיד החשוב, לתת מענה לציבור הרחב השואל ומבקש לברר על כל הישגים הבלתי נודעים, שבכל שאר השנה אין שם דורש ומבקש את העירוב, וכעת צריך לדעת כל מקום ומקום בפרטות, אם יש עירוב ובאיזה מצב הוא, או שאינו כשר כלל, ומה לעשות כדי לתקן את החצרות בעירוב פרטי כהלכה.

אפלי שאלות הגיעו בימי בין הזמנים, מכל שכבות הציבור, מכל רחבי הארץ, ואף מחוץ לארץ. בכל שאלה השתדלנו לתת את המידע שיש בדיננו, ובשאלות בתיקוני עירובים השתדלנו להיכנס לפרטים להבין את המציאות ולתת מענה מדויק ככל האפשר.

אנו מודים לקב"ה ששם חלקינו בתורה ובמצוות, ללמד תורה, ולזכות רבים בקיום ההלכה, עם כל הקושי הכרוך בזה, נתפלל שנזכה להמשיך בס"ד הצליח לזכות את הרבים, לאורך ימים ושנים מתוך בריאות וברכה, ולהרבות את שמירת השבת כהלכה בכל מקום ומקום.

יום העיון המיוחד ללימוד עשיית עירובין למעשה

עם תחילת ימי בין הזמנים התקיים יום עיון מיוחד בהלכות עירובין בישוב "בית חלקיה" לכלל הציבור, ללמוד את הלכות עירובין הנוהגים בזמנינו, וכיצד לעשות בפועל עירוב כשר בהתאם למציאות בת ימינו.

סאות משתתפים בלימוד ושיעור העירובין למעשה

לאור ימי בין הזמנים שבהם הציבור היקר נוסע למגוון ערים וישובים ברחבי הארץ, שבחלקם העירוב אינו מותאם לכשרות הראויה למשפחות בני התורה, ובחלקם לצערינו העירוב אינו כשר כלל מחמת חוסר פיקוח הלכתי נכון, ופעמים

הדבר מגיע לכדי חילול שבת של אנשים חרדים, שאינם מודעים לחומרת המצב לאור זאת נערך יום מיוחד שבו השתתפו מאות אברכים ובחורים שהגיעו מהערים הגדולות אל בית הכנסת המרכזי של הישוב בית חלקיה, ולמדו במרוכז במשך כמה שעות, את ההלכות המעשיות, וקיבלו מושגים מה המצב של העירובים כיום, וכן כיצד להקים לבד עירוב מההדר לחצר של הצימר, או למתחם משפחתי, ובכך להביא את הציבור לשמור שבת כהלכה.

הסעות מאורגנות יצאו מבני ברק וירושלים, אך כשהם הגיעו לבית המדרש, התברר שעוד יותר מכפול אנשים הגיעו בכוחות עצמם, כדי לזכות בלימוד המיוחד הזה. בית המדרש התמלא מקיר לקיר, והיו צריכים להוסיף ספסלים לתת מקום לכל הציבור שהגיע. האווירה היתה מיוחדת מאוד, אברכים ובחורים עמלים לנצל את הזמן להספיק לרכוש כמה שיותר הלכות, כמה שיותר ידיעות, אחד שואל את חברו, ומתווכחים בהלכות חלקם הביאו עימם את הבנים הצעירים, וישבו והסבירו להם את הנלמד. כה נפלא היה לראות בית מדרש גדול של ישוב, באמצע בין הזמנים, גדוש בלימוד התורה. מי כעמך ישראל.

החוברת החדשה "עירובין למעשה" עם איורים, וסיוד בשטח

לרגל יום העיון הוצאנו מהדורה חדשה של החוברת המיוחדת "עירובין למעשה", הכוללת את ההלכות האקטואליות בזמנינו, בשילוב איורים בהדפסה צבעונית, עם מגוון פתרונות כגון כיצד לעשות מחיצה ממכוננית, ומה הבעיה לעשות לחי ממשטח או מקרטון, האם ניתן להוציא את המפתח לגגון שלפני הדלת של הצימר, וכיצד להניח עירוב עם החלה של שבת איך לבצע שכירות מגוי ומומר, ועוד מגוון הלכות אקטואליות.

לאחר סדר הלימוד נמסר שיעור מקיף בליווי מצגת שכוללת עשרות תמונות מהשטח, להמחשת ההלכות בצורה מעשית וכן נערך מבחן קצר

עירוב שכונתי חדש במורדות גילה בירושלים

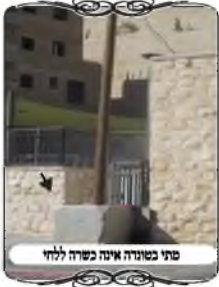
בתקופה זו מוקד העירוב ממשך לפעול גם בהקמת עירובים שכונתיים בשכונות חדשות רבות המתפתחות ברחבי הארץ, מהצפון ועד הדרום. בין המקומות שהיו בתקופה זו, נתבקשנו לסייע לשכונת מורדות גילה, שכונה חדשה שנבנית בקצה שכונת גילה בירושלים. לפני כמה שנים זכינו בס"ד להקים את העירוב בשכונת גילה א', ומאז האברכים מטפלים שם בעירוב ואף קצת הרחיבו אותו. אמנם השכונה מעורבת עם משפחות שאינן שומרות שבת, ולא היה שייך לעשות שכירות מכל המומרים. אבל במורדות גילה, יש אזור מסוים שבו כמעט כל התושבים חרדי, וניתן לעשות שם עירוב מהודר, אך כמובן על שטח קטן.

האברך שמתעסק בהקמת העירוב הסתפק מה כדאי לעשות, האם לעשות עירוב לכל הרחוב כולל הגינה, למרות שהוא כולל גם דירות של שאינם שומרי מצוות, או שמא עדיף לעשות עירוב קטן שיכלול רק את הבנינים האלו עם בית הכנסת, והעירוב יהיה מהודר ללא חשש, אלא שהוא יהיה קטן ולא יועיל למי שהול לטייל בהמשך הרחוב.

והנה יש לשקול כל מקום לגופו, אבל ודאי שכיון שהחיסרון שחסר שכירות מגוי הוא דבר בעייתי מעיקר הדין, ולא רק היתר, עדיף עירוב קטן וכשר, מעירוב גדול שאין לו היתר אלא לפי שיטות דחוקות ומ"מ אם אפשר לעשות את שניהם, עוד יותר טוב. [אך כעת היה בידו לעשות אחד מהם, ולכן עשה את העירוב הקטן והטוב].

מתי בטונדה כשרה ללחי ומתי צריך ללחי גוסף

בעשיית העירוב התעוררה לאברך שעשה את העירוב שאלה נפוצה מאוד, וכדאי להביא אותה לתועלת הקוראים והעוסקים בעירובים. במקום שנקבע לקצה גבול העירוב, עמדה בטונדה [קובית בטון] שמחזיקה עמוד עץ, כנהוג בכל הרחובות בתקופת בניה ועבודות עפר. במקרה כזה מצוי שקושרים את החוט לעמוד העץ במקום להעמיד עמוד מיוחד לעירוב [בפרט שבתקופת הבניה לא כדאי להתקין עמוד שיפגע בבניה או ישתנו פני הרחוב]. אלא שהחוט קשור לעמוד מהצד, כי עמוד העץ גבוה מאד, וחוט מן הצד פסול, וצריך להוסיף ללחי לפני הבטונדה. שאל האברך האם אפשר שהבטונדה עצמה תהיה במקום לחי.

והנה יש להבחין בין המקרים השונים, ולשים לב לכמה הלכות א. לפעמים מצטבר עפר לפני הבטונדה ולא נשאר בה גובה טפחים. הגובה המקורי הסטנדרטי הוא מטר על מטר בדיוק, ולכן אם נחסר מעט כבר אין בה שיעור בגובה. [וכמובן המורד לענין זה הוא רק המקום שעובר החוט, ולא הצדדים אחרים]. ב. רוחב הבטונדה הוא מטר, וכידוע מקפידים ע"פ דברי החזו"א (סי' ע' ס"ק י"ח

בהערה) שהלחי לא יהיה רחב ג' או ד' טפחים מהחוט ולפנים. ובכל זאת אם הוא בולט כלפי חוץ יותר מד' טפחים אין בעיה. וכיון שהרוחב הוא מטר, אם החוט יהיה בעמוד באמצע, יוצא שהבטונדה בולטת מהחוט ולפנים חצי מטר, וזה לא טוב. אבל ברוב המקרים העמוד שבתוכה אינו ישר, ואם הוא עקום כלפי עירוב [או שהחוט יוצא באלכסון לכיוון פינה של הקוביה] יתכן שיש פחות מג' או ד' טפחים ממנו ולפנים, ואז אפשר להשתמש בבטונדה ללחי. ג. יש מקרים שהעמוד נוטה יותר מרוחב הבטונדה, בפרט כאשר הבטונדה עצמה נוטה מחמת שישבת על עפר שאינו ישר, ואז יתכן שהחוט מתחיל אחרי הבטונדה, ופשוט שאינה יכולה לשמש ללחי. ובמקרה זה גם לא יועיל להצמיד ללחי לבטונדה, אלא צריך להרחיק אותו עד המקום שבו מתחיל החוט.

בשורה משמחת לחודש אלול

בעקבות הביקוש הגדול לבידוד כשרות מחיצות הסוכות בזמנינו יפתח בעז"ה בחודש אלול מסלול לימוד לאברכים רציניים ללימוד הלכות מחיצות הסוכה במסגרת מיוחדת כולל 4 שיעורים כליווי מצגת, דפי סיכום, מבהן, והכשרה מעשית עם עשרות שאלות אקטואלייות שלא שמים לב, והוראות פוסקי זמנינו השיעורים יתקיימו בעז"ה בערים:

ירושלים - ימי ראשון **מודיעין עילית - ימי שני**
בני ברק - ימי רביעי **אלעד - ימי חמישי**
כמו"כ מרבבות קבוצות בערים: אופקים, נתיבות, ועמנואל

להרשמה חייג עכשיו:

05484-83320 / 055-678-3323

החזו"א (סי' ק"א סק"ה) משום שצריך משקוף שיורד מעט משאר התקרה, ולמשנ"ב (ס"ס שמ"ו) שהכשיר היינו רק אם העמודים יהיו בשפת התקרה, משא"כ כאן שהתקרה ממשיכה ומסתיימת רחוק מהעמודים אינה משמשת משקוף, כפי שהתבאר במק"א ואכ"מ]. כמו כן גם דין פי תקרה אינו מועיל כאן, מכמה סיבות, א. התקרה משופעת [גם מבפנים] ואין אומרים פי תקרה במשופע (ש"ע סי' שס"א ס"ב). ב. הפתח הוא בפנינה באלכסון ביחס למרפסת, ובית שנפרץ קירוי באלכסון, אין אומרים פי תקרה, משום שפיתחה בקרן זווית לא עבדי אינשי (ש"ע שם, ושעה"צ ס"ק י"ז).

אבל לאחר התבוננות בתמונה מצאנו שיש אפשרות להיתר אותה ע"י עומד מרובה ולא ייחשב לפירצה בקרן זווית. כיון שבמדגות יש מעקה משני הצדדים, וא"כ אם נמשך את הגדר של המרפסת [העומד] בקו ישר, הוא יפגוש במעקה שנמשך במדגות עד למטה, ומבואר בחזו"א שעיקר הפסול של קרן זווית הוא, שאין העומד פוגש במחיצה כנגדו, וכיון שכאן הוא פוגש בגדר כלשהי זה כשר. אבל יש להסתפק, כיון שבסוף יוצאת צורה משונה, שהפתח הוא באלכסון ביחס למרפסת, שמא זה נחשב קרן זווית אפילו שהעומד פוגש במחיצה כלשהי, כיון שלכאור שייך בזה את הסברא שכתובה בגמ' שלא עבדי אינשי, או שמא מסתכלים רק על החלק הטכני שיפגוש במחיצה כנגדו, [ראה ברש"טו בסיומן החץ]. וצ"ע.

סידורים ותיקונים בישובים יהוד עם בוגרי השיעורים

בימי בין הזמנים ניצלנו את הימים הפנויים מסדדי הלימוד הקבועים, ולקחנו את האברכים שרצו להשתתף בבדיקת העירובים בישובים, לראות מקרוב האם הבעיות מצויות, או שמא זה סתם סיפורים ח"ו. התחלנו באחד הישובים בדרום, ישוב שכולו אנשים שומרי שבת, ויש גם רב חרדי שרוצה מאוד שהעירוב יהיה טוב, והוא אמר שיש קטע ביישוב שסמכו על תל המנתלקט, והוא חושש שהוא השתנה קצת, ואולי לא כדאי לסמוך עליו, לכן ביקש שניתן הצעה להעמדת עמדי עירוב במקום התל.

הגענו למקום יחד עם הבדק של העירוב ולפני שהתחלנו לבדוק את התל, בעמוד העירוב הראשון שפגשנו, הבחינו האברכים בחוט שבראש העמוד, שאינו כשר, החוט אינו נמצא מעל העמוד אלא לגמרי בחוץ. ביקשנו מהאברכים שישומו לב מה גרם את הבעיה, הרי ראש העמוד תקין. והתשובה היתה, מי שקשר את החוט הניח אותו מחוץ לזוים שבדאש, אלא שבדרך כלל אם החוט בחוץ הוא נופל למטה [ברוב הפעמים מיד, ולפעמים לאחר כמה ימים, כאשר משלשלים את החוט בסיבוב על העמוד]. קראנו לבדק שיראה ויתן את הדעת שלא יקרה שוב דבר כזה, הוא שמע וקיבל אבל ציין שלא נראה לו שזה כל כך בעיה חמורה...

מיד ניגשו האברכים לרכב של מוקד העירוב, הוציא את המוט הטלסקופי, ועשה בעצמו את התיקון, והעלה את החוט לתוך הוי הכלכה.

סמכו על תל המתלקט ומעת אין להם עירוב

לאחר מכן ניגשנו לבדוק את התל, שארכו כשלוש מאות מטרים, וכאמור היו קטעים שהשיפוע היה חלש מדי, היו גם קטעים שכל גובה התל היה פחות מי טפחים, ולא היה שייך להכשיר אותו כלל. לאחר הסיוור בשטח נכנסנו לבית רב המושב, והסברנו שבאמת חייבים לעשות עמודים. הרב אמר שאין לו תקציב אף ניסה לגייס משהו ממושב שיעשה לו עמודים בהתנדבות, ועוד ישיג פועל שיעזור, ומבקש שמוקד העירוב דריך וישגיח, בתקווה שייצא מזה עירוב מהודר לגמרי. אמרנו לו שמהודר זה לא יהיה, אבל לפחות שיהיה כשר, כי במצב שראינו אין להם עירוב כלל.

הרב התעניין אם זה פוסל את כל הישוב. אך במקרה זה היה קו ישר של עירוב של הישוב, בלי שני הרחובות האלו, והוא היה עדיין קיים. לכן הבעיה בתל המתלקט אינה פוסלת את כל הישוב, אלא שני רחובות מהישוב.

כמובן שתיקון העירוב הזה הוא דחוף ביותר, כיון שברחובות אלו לבד גרים כמה עשרות משפחות. מוקד העירוב עומד בקשר עם המתנדבים להדרו בתיקון העירוב, וזכות המצוה תעמוד לכל המסייעים ומחזיקים בפעילות מוקד העירוב, להציל עוד יהודים ולזכות אותם בשמירת שבת.

עלות הטיפול, הבדיקה והפיקוח והסיוע של מוקד העירוב בעבודות שיהיו במקום זה, עומד על כ 3000 ש"ח. מי שמעוניין ליטול את הזכות הזו לעצמו, יצור קשר עם המשרד, בטל' 05484-83320 שלוחה 6. ויתברך בברכת המזהירים על השבת, בזרע של קיימא בניס תלמידי חכמים.